

LIETUVOS ADMINISTRACINIŲ GINČŲ KOMISIJOS PANEVĖŽIO APYGARDOS SKYRIUS

S P R E N D I M A S

2025 m. sausio 6 d. Nr. 21RE4-1 (AG4-180/21-2024)

Panevėžys

Lietuvos administracinių ginčų komisijos Panevėžio apygardos skyrius (toliau – ir Komisija), susidedantis iš Komisijos narių Astos Povilonienės, Vestos Šliogerytės (posėdžio pirmininkė) ir Karines Zavgorodnajos (pranešėja),

2025-01-02 viešame Komisijos posėdyje rašytinio proceso tvarka išnagrino administracinį ginčą pagal pareiškėjo E. T. skundą atsakovei Asmens su negalia teisių apsaugos agentūrai prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos dėl sprendimų panaikinimo ir įpareigojimo atlikti veiksmus.

Komisija

n u s t a t ė:

pareiškėjas Komisijai paduotu skundu, kurį vėliau patikslino, prašo: „panaikinti Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Agentūra) Panevėžio teritorinio skyriaus (toliau – ir Teritorinis skyrius) 2024-08-19 sprendimą Nr. STS-11977 „Dėl darbingumo lygio prilyginimo dalyvumo lygiui“ (toliau – ir 2024-08-19 Sprendimas), Agentūros Sprendimų kontrolės skyriaus (toliau – ir Sprendimų kontrolės skyrius) 2024-10-11 sprendimą Nr. S-1745 „Dėl specialiųjų poreikių lygio prilyginimo dalyvumo lygiui“ (toliau – ir 2024-10-11 Sprendimas) ir įpareigoti Sprendimų kontrolės skyrių ir Teritorinį skyrių atstatyti darbingumo lygį į pirminį-tikrą-faktinį, kuris buvo nustatytas 2000-02-24 neterminuotai ir prilygintų dalyvumo lygiui“.

Pareiškėjas skunde paaiškino, kad nuo 2000-02-24 tuometinės Panevėžio medicininės socialinės ekspertizės komisijos (toliau – MSEK) buvo nustatytas antros grupės invalidumas ir 70 procentų darbingumo netekimas neterminuotai – visam laikui. Suėjus pensiniam amžiui, Panevėžio miesto savivaldybės (toliau – Savivaldybė) Socialinės paramos skyrius (toliau – Skyrius) nustatė vidutinių specialiųjų poreikių lygį. Pareiškėjui buvo išduotas neįgaliojo pažymėjimas, bet nei darbingumas, nei invalidumas nenurodytas. Pareiškėjas tuo metu kreipėsi į NDNT, kurios specialistė pažiūrėjo į neįgaliojo pažymėjimą ir atmetė atgal. Jokio nurodymo, kad reikia rašyti prašymą dėl invalidumo grupės prilyginimo darbingumo lygiui nenurodė, taip pat rašto iš Agentūros dėl to pareiškėjas negavo. Šiais metais įsigaliojus Neįgaliųjų reformai, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba pareikalavo, kad pareiškėjas pristatytų iš Agentūros darbingumo prilyginimą dalyvumui, todėl buvo kreiptasi į Agentūrą, kuri išdavė raštą, kad pareiškėjui nuo 2007 metų nustatytas 40 procentų darbingumas (b. l. 2, 15).

Atsakovė atsiliepimu į skundą prašo jį atmesti kaip nepagrįstą.

Paaikšino, kad 2000-02-24 Panevėžio MSEK prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nustatė pareiškėjui II invalidumo grupę neterminuotai dėl darbinio suluošinimo ir 70 procentų netektą darbingumą neterminuotai. Remiantis Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos – „Sodra“ senatvės pensijos amžiaus skaičiuoklės duomenimis, (duomenys neskelbtini) pareiškėjui suėjo senatvės pensijos amžius. Savivaldybės Skyrius 2007-04-02 sprendimu Nr. 591 „Dėl asmens specialiųjų poreikių lygio nustatymo ir tenkinimo“ (toliau – 2007-04-02 Sprendimas) pareiškėjo II invalidumo grupę prilygino vidutinių specialiųjų poreikių lygiui neterminuotai. 2024-08-19 pareiškėjas kreipėsi į Teritorinį skyrių su prašymu nustatyti negalią (darbingumo lygį, nustatytą terminui iki senatvės pensijos amžiaus ir (arba) specialiųjų poreikių lygį) prilyginti dalyvumo lygiui. Teritorinis skyrius 2024-08-19 Sprendimu prilygino pareiškėjo specialiųjų poreikių lygį 40 procentų dalyvumo lygiui. Pareiškėjas, nesutikdamas su Teritorinio skyriaus sprendimu, 2024-09-11 skundu kreipėsi į Agentūros direktorių. Agentūros Sprendimų kontrolės skyrius, išnagrinėjęs pareiškėjo skundą, 2024-10-11 Sprendimu nusprendė nekeisti Teritorinio skyriaus sprendimo, kuriuo vidutinių specialiųjų poreikių lygis prilygintas 40 procentų dalyvumo lygiui nuo 2024-01-01 neterminuotai.

Atsakovė taip pat paaikšino, kad pareiškėjo negalios nustatymo metu galiojo Invalidumo nustatymo instrukcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 1991-12-09 įsakymu Nr. 1-4031 ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ministro 1991-12-05 įsakymu Nr. 13-2229, (toliau – Instrukcija), kurios 2 skyriaus 2.2 dalis numatė, kad antra invalidumo grupė nustatoma „asmenims, kurie dėl ryškiai išreikštų organizmo funkcinių sutrikimų iš dalies negali pasirūpinti savo asmeniniu ir socialiniu gyvenimu ir kuriems dažniausiai reikalinga buitinė pagalba [...]. Tokie asmenys yra nedarbingi arba praradę ne mažiau kaip tris ketvirtadalius (3/4) darbingumo“, o 4 skyriaus 3 dalis numatė, kad asmenims, kurie dėl ryškiai išreikštų organizmo funkcijų sutrikimų gali dirbti savo profesijoje ne ilgesnį kaip 1/4–1/5 darbo laiko arba ne didesnę kaip 1/4–1/5 darbo apimties nustatomas 70–90 procentų netektas darbingumas.

2005-07-01 įsigaliojo Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas (toliau – ir NSIĮ), kurio 31 straipsnio „Sukakusių senatvės pensijos amžių asmenų teisių išsaugojimas“ 2 dalis numatė, jog iki šio įstatymo įsigaliojimo sukakusiems senatvės pensijos amžių asmenims, kuriems iki šio įstatymo įsigaliojimo buvusią tvarka invalidumas buvo nustatytas neterminuotam laikui, mokamos ne mažesnės negu iki 2005-06-30 galiojusių teisės aktuose nustatytos išmokos (pensijos, pašalpos ir kompensacijos) ir jie turi teisę naudotis ne mažesnėmis garantijomis ir lengvatomis negu iki 2005-06-30 galiojusių teisės aktuose nustatytosios.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005-12-30 įsakymo Nr. A1-342 „Dėl asmenų, sukakusių senatvės pensijos amžių, invalidumo grupių prilyginimo specialiųjų poreikių lygiui“ (*nebegalioja*) (toliau – Įsakymas Nr. A1-342) 1.1 papunktis numatė, kad asmenų, sukakusių senatvės pensijos amžių, kuriems iki 2005-07-01 buvo nustatytas invalidumas neterminuotam laikui, invalidumo grupės prilyginamos specialiųjų poreikių lygiui, remiantis jų turimais invalidumo pažymėjimais: I invalidumo grupė prilyginama didelių specialiųjų poreikių lygiui (1.1.1 papunktis); II invalidumo grupė prilyginama vidutinių specialiųjų poreikių lygiui (1.1.2 papunktis); III invalidumo grupė prilyginama nedidelių specialiųjų poreikių lygiui (1.1.3 papunktis). Remiantis šiuo teisės aktu, pareiškėjui 2007-04-02 Sprendimu II invalidumo grupė prilyginta vidutinių specialiųjų poreikių lygiui neterminuotai bei išduotas neįgaliojo pažymėjimas.

Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1722 (toliau – Pakeitimo įstatymas) 2 straipsnio „Teisių ir garantijų išsaugojimas“ 6 dalis numato, kad, siekiant išsaugoti asmenų, kuriems iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos buvo nustatytas didelių ar vidutinių specialiųjų poreikių lygis, teises, numatomas šiems asmenims nustatyto specialiųjų poreikių lygio prilyginimo dalyvumo lygiui pereinamasis laikotarpis – nuo 2024-01-01 iki 2027-12-31. Asmenų rašytiniu prašymu, remdamasi iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos išduotais neįgaliojo pažymėjimais, Agentūra nustato: 1) 15 procentų dalyvumo lygį – asmenims, kuriems iki

šio įstatymo įsigaliojimo dienos buvo nustatytas didelių specialiųjų poreikių lygis; 2) 40 procentų dalyvumo lygį – asmenims, kuriems iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos buvo nustatytas vidutinių specialiųjų poreikių lygis.

Atsakovė taip pat pažymėjo, kad pareiškėjas patenka į kategoriją asmenų, kuriems taikomas Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 6 dalies 2 punktą, kadangi pareiškėjas rašytiniu prašymu 2024-08-19 kreipėsi į Agentūrą dėl nustatytos negalios (darbingumo lygio, nustatyto terminui iki senatvės pensijos amžiaus ir (arba) specialiųjų poreikių lygio) prilyginimo dalyvumo lygiui, ir pareiškėjui 2007-04-02 Sprendimu buvo neterminuotai nustatytas vidutinių specialiųjų poreikių lygis bei išduotas neįgaliojo pažymėjimas.

Pasak atsakovės, nagrinėjamo ginčo kontekste svarbu pažymėti, kad Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 7 dalis numato, kad jeigu šio straipsnio 5 ir 6 dalyse nurodyti asmenys nesutinka su šio straipsnio 5 ir (ar) 6 dalyje nurodytu dalyvumo lygiu, nustatytu remiantis iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos išduotais neįgaliojo pažymėjimais ir jų rašytiniais prašymais, jie turi teisę kreiptis į Agentūrą dėl dalyvumo lygio nustatymo. Pakeitimo įstatymo 2 straipsnyje numatyto teisių išsaugojimo įgyvendinimo tvarką nustato Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2024-01-05 įsakymas Nr. A1-10 „Dėl asmenų, kuriems iki 2023 m. gruodžio 31 d. buvo nustatytas darbingumo lygis, specialiųjų poreikių lygis, teisių išsaugojimo įgyvendinimo“ (toliau – Įsakymas Nr. A1-10), kurio 1.1 papunktis, be kita ko, numato, kad Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 6 dalyje nurodyti asmenys, pageidaujantys, kad jiems nustatytas specialiųjų poreikių lygis pereinamuoju laikotarpiu – nuo 2024-01-01 iki 2027-12-31 būtų prilygintas dalyvumo lygiui, gali Dalyvumo lygio nustatymo kriterijų ir tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005-03-21 įsakymu Nr. A1-78/V-179 „Dėl Dalyvumo lygio nustatymo kriterijų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Kriterijų ir tvarkos aprašas) nustatyta tvarka kreiptis į Agentūrą dėl dalyvumo lygio nustatymo, pateikiant Kriterijų ir tvarkos apraše nurodytus dokumentus ir iki Pakeitimo įstatymo įsigaliojimo dienos išduotą galiojantį neįgaliojo pažymėjimą.

Dėl pareiškėjo skundo reikalavimų atsakovė paaiškino, kad skundžiamame Teritorinio skyriaus 2024-08-19 Sprendime yra techninė klaida, kadangi nurodyta, jog 40 procentų dalyvumo lygis nustatytas remiantis 2007-04-02 nustatyto 40 procentų darbingumo lygiu. 2007-04-02 Sprendimu nustatytas vidutinių specialiųjų poreikių lygis neterminuotai, ir būtent šiuo pagrindu, taikant Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 6 dalies 2 punktą, pareiškėjui turėjo būti nustatytas 40 procentų dalyvumo lygis. Visgi atsakovė pažymi, kad Teritorinio skyriaus sprendimo esmės ši klaida neįtakoja, kadangi sprendimu pareiškėjui tinkamai nustatytas 40 procentų dalyvumo lygis nuo 2024-01-01. Atsakovė pažymi, kad skundžiamas Sprendimų kontrolės skyriaus 2024-10-11 Sprendimas yra teisėtas, pagrįstas ir motyvuotas, Agentūros Sprendimų kontrolės skyrius remiasi pareiškėjo situacijai taikytinomis Pakeitimo įstatymo nuostatomis, išsamiai paaiškina sprendimo priėmimo priežastis ir motyvus, bei pagrindžia, kodėl nuspręsta nekeisti Teritorinio skyriaus sprendimo, kuriuo pareiškėjui nustatytas 40 procentų dalyvumo lygis nuo 2024-01-01 neterminuotai. Atsakovės vertinimu, nėra teisinio pagrindo naikinti skundžiamą Sprendimų kontrolės skyriaus sprendimą.

Atsakant į pareiškėjo prašymą atstatyti darbingumo lygį į pirminį faktinį, nurodytą 2000-02-24 Panevėžio MSEK išraše, atsakovė pažymi, kad, 2005-07-01 įsigaliojus darbingumo lygio nustatymą reguliuojančiam NSIĮ, pareiškėjas jau turėjo būti pasiekęs senatvės pensijos amžių, tad darbingumo lygis jam negalėjo būti nustatytas, kadangi darbingumo lygis būdavo nustatomas asmenims nuo 18 metų iki senatvės pensijos amžiaus. Atsakovė taip pat pažymi, kad minimo įstatymo 31 straipsnio 2 dalis numatė, jog iki šio įstatymo įsigaliojimo sukakusiems senatvės pensijos amžių asmenims, kuriems iki šio įstatymo įsigaliojimo buvusią tvarką invalidumas buvo nustatytas neterminuotam laikui, mokamos ne mažesnės negu iki 2005-06-30 galiojusiuose teisės aktuose nustatytos išmokos (pensijos, pašalpos ir kompensacijos) ir jie turi teisę naudotis ne mažesniais garantijomis ir lengvatomis negu iki 2005-06-30 galiojusiuose teisės aktuose nustatytosios. Įsakymas Nr. A1-342 nustatė, kad senatvės pensijos amžiaus sulaukusiems žmonėms invalidumo grupės

prilyginamos specialiųjų poreikių lygiui, jame nėra kalbama apie darbingumo lygio prilyginimą ar darbingumo lygio nustatymą, t. y. specialiųjų poreikių lygiui prilyginamos I, II ir III invalidumo grupės, tačiau apie netekto darbingumo prilyginimą darbingumo lygiui nėra pasisakoma. Šio teisės akto pagrindu pareiškėjui nustatyta II invalidumo grupė buvo neterminuotai prilyginta vidutinių specialiųjų poreikių lygiui. 2022 m. pareiškėjas kreipėsi į Tarnybą (dabar – Agentūrą) dėl specialiųjų poreikių nustatymo, tačiau jo prašymas buvo netenkintas, kadangi neatitiktai tuo metu taikyti specialiųjų poreikių vertinimo kriterijai, tad pareiškėjo specialiųjų poreikių lygis nepakito ir liko nustatytas vidutinių specialiųjų poreikių lygis. 2024-08-19 pareiškėjui kreipusis į Agentūrą dėl negalios (darbingumo lygio, nustatyto terminui iki senatvės pensijos amžiaus ir (arba) specialiųjų poreikių lygio) prilyginimo dalyvumo lygiui, Agentūra pagrįstai pritaikė Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 6 dalies 2 punktą, kuris tiesiogiai numato, jog asmens rašytiniu prašymu, Agentūra nustato 40 procentų dalyvumo lygį – asmenims, kuriems iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos buvo nustatytas vidutinių specialiųjų poreikių lygis. Atsakovė pažymi, kad neturi teisinio pagrindo panaikinti savo 2024-10-11 Sprendimą, kadangi jis priimtas laikantis pareiškėjo situacijai taikytinomis šio įstatymo nuostatomis (b. l. 27-31).

Skundas tenkintinas iš dalies.

Bylos rašytiniais duomenimis nustatyta, kad Panevėžio MSEK 2000-02-24 Išraše iš medicininės socialinės ekspertizės akto apie darbingumo netekimo procentą (duomenys neskelbtini) (toliau – 2000-02-24 Išrašas) be kita ko nurodyta, kad pareiškėjui nustatyta: Invalidumo grupė – antra, Galiojimo laikas – neterminuotai, Invalidumo priežastis – darbinis suluošinimas, Darbingumas – nedarbingas, Neteko darbingumo (procentais) – 70 procentų, Galiojimo laikas – neterminuotai (b. l. 3, 43).

Panevėžio MSEK išduotame 2000-02-24 Invalidumo pažymėjime (duomenys neskelbtini) (toliau – Invalidumo pažymėjimas) nurodyti analogiški duomenys kaip ir 2000-02-24 Išraše (b. l. 4, 42).

Savivaldybės Skyriaus vedėjo 2007-04-02 Sprendime nurodyta, jog vadovaujantis Įsakymu Nr. A1-342 pareiškėjo II invalidumo grupė prilyginama vidutinių specialiųjų poreikių lygiui neterminuotai (b. l. 44).

Pareiškėjas kreipėsi į Agentūrą 2024-08-19 „Prašymu prilyginti negalia“ (reg. Nr. DNS-65983) (toliau – Prašymas Nr. 1), kuriuo prašė nustatyti negalią (darbingumo lygį, nustatytą terminui iki senatvės pensijos amžiaus ir (arba) specialiųjų poreikių lygį) prilyginti dalyvumo lygiui (b. l. 32-33).

Teritorinis skyrius 2024-08-19 Sprendime nurodė, jog išnagrinėjęs 2024-08-19 pateiktą Prašymą Nr. 1, nustatė, kad pareiškėjas atitinka Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 5 dalyje nurodytas nuostatas ir vadovaujantis Įsakymo Nr. A1-10 1.1 papunkčiu ir atsižvelgiant į tai, kad asmeniui sprendimu Nr. nuo 2007-04-03 neterminuotai nustatytas 40 procentų darbingumo lygis, jis neterminuotai prilygintas 40 procentų dalyvumo lygiui. Asmuo, nesutikdamas su 2024-08-19 Sprendimu, turi teisę jį skųsti Agentūros direktoriui Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – VAI) 14 straipsnyje nustatyta tvarka (b. l. 17, 36-37, 46-47).

Pareiškėjas 2024-09-10 kreipėsi į Agentūros direktorių su prašymu atstatyti 30 procentų darbingumo lygį ir prilyginti 30 procentų dalyvumui bei 70 procentų neįgalumui (toliau – Prašymas Nr. 2). Šiame prašyme pareiškėjas be kita ko nurodė, kad nuo šių metų sausio 1 d. įsigaliojus Neįgaliųjų reformai, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba pareikalavo, kad būtų pristatytas iš Agentūros darbingumo lygio prilyginimas dalyvumo lygiui. Agentūra pateikė 40 procentų darbingumo lygį prilygintą dalyvumui, o ne 30 procentų kaip nustatė MSEK (b. l. 38-39).

Agentūros Sprendimų kontrolės skyrius 2024-10-11 Sprendime nurodė, kad Sprendimų kontrolės skyrius vadovaudamasis Lietuvos Respublikos asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymu (toliau – ANTAPI), veikdamas pagal Agentūros nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos

socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005-12-30 įsakymu Nr. AI-340, Sprendimų kontrolės skyriaus nuostatus, patvirtintus Neįgalųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2023-09-21 įsakymu Nr. V-76 1.2 papunkčiu, ir Agentūros direktoriaus 2024-01-09 įsakymu Nr. V-8 „Dėl įgaliojimų suteikimo Sprendimų kontrolės skyriaus vedėjui ir vyresniajam patarėjui“ suteiktus įgaliojimus, 2024-09-11 priėmė nagrinėti pareiškėjo pateiktą skundą dėl specialiųjų poreikių lygio prilyginimo dalyvumo lygiui. Teritorinis skyrius pareiškėjui 2024-08-19 Sprendimu nustatytą vidutinių specialiųjų poreikių lygį prilygino 40 procentų dalyvumo lygiui nuo 2024-01-01 iki neterminuotai. Sprendimų kontrolės skyrius išnagrinėjo pareiškėjo Prašymą Nr. 2 ir nusprendė, kad pareiškėjas atitinka Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 6 dalies 2 punkte nustatytus kriterijus, nes asmeniui Savivaldybės administracijos Skyriaus nuo 2007-04-03 neterminuotai nustatytas vidutinių specialiųjų poreikių lygis ir išduotas Neįgaliojo pažymėjimas. Taip pat šiame sprendime pažymėjo, kad darbingumo lygio nustatymo pereinamuoju laikotarpiu taisyklės (2004-12-23 Nr. AI-285 Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas „Dėl darbingumo lygio nustatymo pereinamuoju laikotarpiu taisyklių patvirtinimo“ reglamentavo darbingumo lygio nustatymo tvarką nesukakusiems senatvės pensijos amžiaus asmenims, kuriems iki NSIĮ įsigaliojimo buvo nustatyta I, II ir III invalidumo grupė neterminuotai arba terminuotai. Siekiant išsaugoti asmenų teises, NSIĮ buvo numatytas pereinamasis laikotarpis – nuo 2005-07-01 iki 2007-06-30. Asmenims, kuriems iki šio įstatymo įsigaliojimo buvo neterminuotai nustatytas invalidumas, darbingumo lygis privalomai nebuvo nenustatomas. Šių asmenų turima invalidumo grupė, iki jie sukaks senatvės pensijos amžių, buvo prilyginama darbingumo lygiui, remiantis iki šio įstatymo įsigaliojimo buvusia tvarka išduotais Invalidumo pažymėjimais: pirma (I) invalidumo grupė prilyginama 20 procentų darbingumo lygiui (asmuo laikomas nedarbingu), antra (II) invalidumo grupė prilyginama 35 procentų darbingumo lygiui (asmuo laikomas iš dalies darbingu), trečia (III) invalidumo grupė prilyginama 50 procentų darbingumo lygiui (asmuo laikomas iš dalies darbingu). Agentūros turimais duomenimis, pareiškėjas nepateikė prašymo nustatytą antrą (II) invalidumo grupę nuo 2000-02-24 iki neterminuotai, prilyginti darbingumo lygiui. Savivaldybė 2007-04-02 Sprendimu antrą (II) invalidumo grupę prilygino vidutinių specialiųjų poreikių lygiui. Agentūros Sprendimų kontrolės skyrius nusprendė nekeisti Teritorinio skyriaus 2024-08-19 Sprendimo, kuriuo vidutinių specialiųjų poreikių lygis prilygintas 40 procentų dalyvumo lygiui nuo 2024-01-01 iki neterminuotai (b. l. 6, 49-50).

Nagrinėjamoje administracinėje byloje ginčas kilo dėl Agentūros Teritorinio skyriaus 2024-08-19 Sprendimo bei Agentūros Sprendimų kontrolės skyriaus 2024-10-11 Sprendimo teisėtumo.

Ginčo šalių teisinius santykius be kita ko reglamentuoja ANTAPI bei VAĮ nuostatos.

Pagal ANTAPI 1 straipsnio nuostatas, šio įstatymo paskirtis – užtikrinti asmens su negalia teisių apsaugą ir įgyvendinimą lygiai su kitais asmenimis, reglamentuoti negalios nustatymo, asmens su negalia individualiųjų pagalbos poreikių nustatymo, tenkinimo ir finansavimo pagrindus, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Jungtinių Tautų neįgalųjų teisių konvencijos nuostatas, kitas tarptautinės teisės normas ir principus, nustatyti asmens su negalia teisių apsaugos sistemos institucijas, jų veiklos teisinius pagrindus, funkcijas, teises ir pareigas asmens su negalia teisių apsaugos srityje.

Pareiškėjo skundžiami sprendimai laikytini administraciniais sprendimais VAĮ 2 straipsnio 5 dalyje pateikiamos administracinio sprendimo sąvokos apibrėžties atžvilgiu, t. y. teisės aktų reglamentuotu būdu ir (ar) forma išreikšta vienkartinė viešojo administravimo subjekto valia dėl teisės taikymo, privaloma ir skirta konkrečiam asmeniui ar individualiai apibrėžtai asmenų grupei, todėl tokių aktų priėmimui bei turiniui taikomi VAĮ 10 straipsnyje reglamentuojami reikalavimai, be kita ko, administraciniame sprendime nurodyti jo priėmimo teisinį ir faktinį pagrindus ar kitas administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės bei administracinio sprendimo motyvus.

Lietuvos vyriausiais administracinis teismas (toliau – LVAT) ne kartą yra konstatavęs, kad VAĮ 10 straipsnio nuostatos reiškia, jog administraciniame sprendime, be kita ko, motyvų išdėstymas

turi būti tinkamas, aiškus ir pakankamas; ši teisės norma siejama su teisėtumo principu, pagal kurį reikalaujama, kad viešojo administravimo subjektai savo veikla nepažeistų teisės aktų, jog jų sprendimai būtų pagrįsti, o sprendimų turinys atitiktų teisės normų reikalavimus (žr., pvz., *LVAT 2022-08-31 nutartį administracinėje byloje Nr. eA-367-502/2022*, *2024-06-12 nutartį administracinėje byloje Nr. eA-102-502/2024* ir kt.).

Byloje esančių rašytinių įrodymų pagrindu nustatyta, jog pareiškėjas Prašymu Nr. 1 prašė nustatyti negalią (darbingumo lygį, nustatytą terminui iki senatvės pensijos amžiaus ir (arba) specialiųjų poreikių lygį) prilyginti dalyvumo lygiui. Išnagrinėjęs šį pareiškėjo Prašymą Nr. 1, Teritorinis skyrius 2024-08-19 Sprendimu, pareiškėjui nuo 2007-04-03 neterminuotai nustatytą 40 procentų darbingumo lygį, neterminuotai prilygino 40 procentų dalyvumo lygiui. Analizuojamu atveju, Komisija, vertindama Teritorinio skyriaus priimto 2024-08-19 Sprendimo teisėtumą, nustatė, kad šiame administraciniame akte nustatytas jo priėmimo faktinis pagrindas yra neteisėtas bei nepagrįstas. Kaip jau ne kartą nurodyta aukščiau, 2024-08-19 Sprendime konstatuota, jog „pareiškėjas atitinka Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 5 dalyje nurodytas nuostatas ir vadovaujantis Įsakymo Nr. A1-10 1.1 papunkčiu ir atsižvelgiant į tai, kad asmeniui sprendimu Nr. nuo 2007-04-03 neterminuotai nustatytas 40 procentų darbingumo lygis, jis neterminuotai prilygintas 40 procentų dalyvumo lygiui“. Tačiau į administracinę bylą pateikti dokumentiniai įrodymai tvirtina, kad Savivaldybės Skyrius 2007-04-02 Sprendimu pareiškėjo II invalidumo grupę prilygino vidutinių specialiųjų poreikių lygiui neterminuotai. Komisijai nėra pateikti dokumentai ar kitokie įrodymai, kurie patvirtintų, jog pareiškėjui nuo 2007-04-03 neterminuotai būtų nustatytas 40 procentų darbingumo lygis, kuris galėjo būti neterminuotai prilygintas 40 procentų dalyvumo lygiui. Atkreiptinas dėmesys, kad dėl šio 2024-08-19 Sprendime išdėstyto faktinio administracinio sprendimo priėmimo pagrindo atsakovė paaiškino, kad „skundžiamame Teritorinio skyriaus 2024-08-19 Sprendime yra techninė klaida, kadangi nurodyta, jog 40 procentų dalyvumo lygis nustatytas remiantis 2007-04-02 nustatytu 40 procentų darbingumo lygiu. 2007-04-02 Sprendimu nustatytas vidutinių specialiųjų poreikių lygis neterminuotai, ir būtent šiuo pagrindu, taikant Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 6 dalies 2 punktą, pareiškėjui turėjo būti nustatytas 40 procentų dalyvumo lygis“. Taigi, pati atsakovė pripažįsta bei patvirtina, kad skundžiamame Teritorinio skyriaus 2024-08-19 Sprendime yra nurodytas netinkamas jo priėmimą sąlygojantis faktinis pagrindas.

Sistemiškai vertinant 2024-08-19 Sprendimo turinį taip pat matyti, kad jis priimtas vadovaujantis Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 5 dalyje nurodytomis nuostatomis bei vadovaujantis Įsakymo Nr. A1-10 1.1 papunkčiu.

Pakeitimo įstatymo 2 straipsnyje įtvirtintos teisių ir garantijų išsaugojimo nuostatos: 1. Jeigu asmenims, kuriems iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos buvo nustatytas darbingumo lygis arba specialiųjų poreikių lygis ir (ar) specialieji poreikiai, kiti įstatymai nustato palankesnę teisinį reguliavimą, taikomi kiti (palankesni) įstatymai. 2. Asmenims, kuriems iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos buvo nustatytas specialusis nuolatinės slaugos, specialusis nuolatinės priežiūros (pagalbos), specialusis lengvojo automobilio įsigijimo ir jo techninio pritaikymo išlaidų kompensacijos poreikis, nustatytas poreikis galioja iki nustatyto specialiojo nuolatinės slaugos, specialiojo nuolatinės priežiūros (pagalbos), specialiojo lengvojo automobilio įsigijimo ir jo techninio pritaikymo išlaidų kompensacijos poreikio termino pabaigos. 3. Asmenims, kuriems iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos buvo nustatytas darbingumo lygis arba specialiųjų poreikių lygis, nustatytas darbingumo lygis arba specialiųjų poreikių lygis galioja iki nustatyto termino pabaigos. 4. Neįgalių asmenų automobilio statymo kortelės, kurios iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos buvo išduotos asmenims su negalia, galioja iki neįgalių asmenų automobilio statymo kortelės galiojimo termino pabaigos. 5. Asmenims, kuriems iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos buvo nustatytas darbingumo lygis iki senatvės pensijos amžiaus, dalyvumo lygis jų rašytiniu prašymu nustatomas remiantis iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos išduotais neįgaliojo pažymėjimais. 6. Siekiant išsaugoti asmenų, kuriems iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos buvo nustatytas didelių ar vidutinių specialiųjų poreikių lygis, teises, numatomas

šioms asmenims nustatyto specialiųjų poreikių lygio prilyginimo dalyvumo lygiui pereinamasis laikotarpis – nuo 2024 m. sausio 1 d. iki 2027 m. gruodžio 31 d. Asmenų rašytiniu prašymu, remdamasi iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos išduotais neįgaliojo pažymėjimais, Agentūra nustato: 1) 15 procentų dalyvumo lygį – asmenims, kuriems iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos buvo nustatytas didelių specialiųjų poreikių lygis; 2) 40 procentų dalyvumo lygį – asmenims, kuriems iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos buvo nustatytas vidutinių specialiųjų poreikių lygis. 7. Jeigu šio straipsnio 5 ir 6 dalyse nurodyti asmenys nesutinka su šio straipsnio 5 ir (ar) 6 dalyje nurodytu dalyvumo lygiu, nustatytu remiantis iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos išduotais neįgaliojo pažymėjimais ir jų rašytiniais prašymais, jie turi teisę kreiptis į Agentūrą dėl dalyvumo lygio nustatymo.

Įsakymo Nr. A1-10 1.1 papunktyje įtvirtinta, jog Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 5 dalyje nurodyti asmenys, pageidaujantys, kad jiems būtų nustatytas dalyvumo lygis, ir Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 6 dalyje nurodyti asmenys, pageidaujantys, kad jiems nustatytas specialiųjų poreikių lygis pereinamuoju laikotarpiu – nuo 2024 m. sausio 1 d. iki 2027 m. gruodžio 31 d. būtų prilygintas dalyvumo lygiui, gali Kriterijų ir tvarkos aprašo 13 punkte nurodytais būdais kreiptis į Agentūrą dėl dalyvumo lygio nustatymo ir pateikti Kriterijų ir tvarkos aprašo 14.1 papunktyje nurodytą prašymą, Kriterijų ir tvarkos aprašo 14.2, 14.3.9 ir 14.3.10 papunkčiuose nurodytus dokumentus ir iki Pakeitimo įstatymo įsigaliojimo dienos išduotą galiojančią neįgaliojo pažymėjimą.

Atsižvelgiant į tai, kad Agentūros Teritorinio skyriaus 2024-08-19 Sprendime nurodytas netinkamas bei faktinėmis aplinkybėmis, dokumentiniais įrodymais nepagrįstas tokio administracinio sprendimo priėmimo faktinis pagrindimas, atitinkamai netinkamai pritaikytas ir administracinio sprendimo priėmimo teisinis pagrindas, konkrečiai Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 5 dalies nuostatos, kadangi, kaip nustatyta aukščiau, atsakovė nepateikė įrodymų, kurie patvirtintų, jog pareiškėjui nuo 2007-04-03 neterminuotai būtų nustatytas 40 procentų darbingumo lygis, kuris galėjo būti neterminuotai prilygintas 40 procentų dalyvumo lygiui.

Remdamasi aukščiau išdėstytu, Komisija sprendžia, kad Agentūros Teritorinio skyriaus 2024-08-19 Sprendimas yra nepagrįstas bei neteisėtas, todėl naikintinas. Pripažinus Agentūros Teritorinio skyriaus 2024-08-19 Sprendimą neteisėtu ir nepagrįstu yra pagrindas įpareigoti Agentūrą iš naujo išnagrinėti pareiškėjo Prašymą Nr. 1.

Pareiškėjas nesutinka bei Komisijai skundžia taip pat ir Agentūros Sprendimų kontrolės skyriaus 2024-10-11 Sprendimą. Tuo aspektu pažymėtina, kad pareiškėjas, iš esmės nesutikdamas su Agentūros Teritorinio skyriaus 2024-08-19 Sprendimu, kreipėsi į Agentūros direktorių su prašymu atstatyti 30 procentų darbingumo lygį ir prilyginti 30 procentų dalyvumui bei 70 procentų neįgalumui. Agentūros Sprendimų kontrolės skyrius 2024-10-11 Sprendimu nusprendė „nekeisti Agentūros Teritorinio skyriaus 2024-08-19 Sprendimo, kuriuo vidutinių specialiųjų poreikių lygis prilygintas 40 procentų dalyvumo lygiui nuo 2024-01-01 iki neterminuotai“.

Sistemiškai įvertinus Agentūros Sprendimų kontrolės skyriaus 2024-10-11 Sprendimo turinį matyti, kad visų pirma jame nepagrįstai konstatuota, kad Agentūros Teritorinis skyrius pareiškėjui 2024-08-19 Sprendimu, nustatytą vidutinių specialiųjų poreikių lygį prilygino 40 procentų dalyvumo lygiui nuo 2024-01-01 iki neterminuotai, kadangi, kaip nustatyta anksčiau šiame Komisijos sprendime, Agentūros Teritorinis skyrius 40 procentų darbingumo lygį, o ne vidutinių specialiųjų poreikių lygį, prilygino 40 procentų dalyvumo lygiui. Taip pat Agentūros Sprendimų kontrolės skyriaus 2024-10-11 Sprendime vadovaujamosi Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 6 dalies 2 punktu, kas reiškia, kad 2024-10-11 Sprendime yra nurodomas bei vadovaujamosi kitokiu teisiniu pagrindu. Be to, Sprendimų kontrolės skyriaus 2024-10-11 Sprendime yra nurodoma ir iš esmės kitokia reikšminga faktinė situacijos aplinkybė – „pareiškėjas atitinka pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 6 dalies 2 punkte nustatytus kriterijus, nes asmeniui Savivaldybės administracijos Skyriaus nuo 2007-04-03 neterminuotai nustatytas vidutinių specialiųjų poreikių lygis ir išduotas Neįgaliojo pažymėjimas“.

Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta aukščiau bei nustačius, kad Agentūros Teritorinio skyriaus 2024-08-19 Sprendimas yra neteisėtas ir nepagrįstas, neteisėtu laikomas ir Agentūros Sprendimų kontrolės skyriaus 2024-10-11 Sprendimas, kuriuo nuspręsta nekeisti Agentūros Teritorinio skyriaus 2024-08-19 Sprendimo. Šiuo aspektu pabrėžtina, kad Agentūros Sprendimų kontrolės skyrius, patikrinęs žemesnio subjekto priimto administracinio sprendimo teisėtumą ir nusprendęs jo nekeisti, priėmė neteisėtą bei nepagrįstą 2024-10-11 Sprendimą. Remiantis tuo, kas išdėstyta, Agentūros Sprendimų kontrolės skyriaus 2024-10-11 Sprendimas naikintinas.

Nagrinėjamu atveju, pažymima, kad skundžiamų administracinių sprendimų panaikinimas reiškia, kad konkrečiu atveju atkuriami buvusi iki ginčijamų administracinių sprendimų priėmimo padėtis, tai yra atkuriamos pažeistos pareiškėjo teisės ar teisėti interesai.

Skundu pareiškėjas Komisijos taip pat prašo „įpareigoti Sprendimų kontrolės skyrių ir Teritorinį skyrių atstatyti darbingumo lygį į pirminį-tikrą-faktinį, kuris buvo nustatytas 2000-02-24 neterminuotai ir prilygintų dalyvumo lygiui“.

Dėl šio pareiškėjo reikalavimo atsakovė Komisijai pateiktame atsiliepime paaiškino, jog „2005-07-01 įsigaliojus darbingumo lygio nustatymą reguliuojančiam NSIĮ, pareiškėjas jau turėjo būti pasiekęs senatvės pensijos amžių, tad darbingumo lygis jam negalėjo būti nustatytas, kadangi darbingumo lygis būdavo nustatomas asmenims nuo 18 metų iki senatvės pensijos amžiaus. <...> Įsakymas Nr. A1-342 nustatė, kad senatvės pensijos amžiaus sulaukusiems žmonėms invalidumo grupės prilyginamos specialiujų poreikių lygiui, jame nėra kalbama apie darbingumo lygio prilyginimą ar darbingumo lygio nustatymą, t. y. specialiujų poreikių lygiui prilyginamos I, II ir III invalidumo grupės, tačiau apie netekto darbingumo prilyginimą darbingumo lygiui nėra pasisakoma. Šio teisės akto pagrindu pareiškėjui nustatyta II invalidumo grupė buvo neterminuotai prilyginta vidutinių specialiujų poreikių lygiui. 2022 m. pareiškėjas kreipėsi į Tarnybą (dabar – Agentūra) dėl specialiujų poreikių nustatymo, tačiau jo prašymas buvo netenkintas, kadangi neatitiktai tuo metu taikyti specialiujų poreikių vertinimo kriterijai, tad pareiškėjo specialiujų poreikių lygis nepakito ir liko nustatytas vidutinių specialiujų poreikių lygis“.

Dėl šio pareiškėjo reikalavimo Komisija pažymi, kad į bylą pateikti įrodymai patvirtina, kad Panevėžio MSEK 2000-02-24 Išraše be kita ko nurodyta, kad pareiškėjui nustatyta: Invalidumo grupė – antra, Galiojimo laikas – neterminuotai, Invalidumo priežastis – darbinis suluošinimas, Darbingumas – nedarbingas, Neteko darbingumo (procentais) – 70 procentų, Galiojimo laikas – neterminuotai. Panevėžio MSEK išduotame 2000-02-24 Invalidumo pažymėjime (nurodyti analogiškai duomenys kaip ir 2000-02-24 Išraše. Savivaldybės Skyriaus vedėjo 2007-04-02 Sprendime nurodyta, jog vadovaujantis Įsakymu Nr. A1-342 pareiškėjo II invalidumo grupė prilyginama vidutinių specialiujų poreikių lygiui neterminuotai. Vadovaujantis nustatytais faktinėmis aplinkybėmis bei Pakeitimo įstatymo nuostatomis, atlikus pakartotinį (naują) pareiškėjo Prašymo Nr. 1 vertinimą, pareiškėjui nustatyta negalia turės būti prilyginta dalyvumo lygiui. Atsižvelgiant į tai, minėtas pareiškėjo reikalavimas suformuluota apimtimi negali būti patenkinamas, todėl atmetamas.

Atkreiptinas dėmesys, kad, kaip jau pažymėta aukščiau, vadovaujantis Įsakymo Nr. A1-10 1.1 papunktyje įtvirtintu teisiniu reglamentavimu, Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 5 dalyje nurodyti asmenys, pageidaujantys, kad jiems būtų nustatytas dalyvumo lygis, ir Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 6 dalyje nurodyti asmenys, pageidaujantys, kad jiems nustatytas specialiujų poreikių lygis pereinamuoju laikotarpiu – nuo 2024 m. sausio 1 d. iki 2027 m. gruodžio 31 d. būtų prilygintas dalyvumo lygiui, gali Kriterijų ir tvarkos aprašo 13 punkte nurodytais būdais kreiptis į Agentūrą dėl dalyvumo lygio nustatymo ir pateikti Kriterijų ir tvarkos aprašo 14.1 papunktyje nurodytą prašymą, Kriterijų ir tvarkos aprašo 14.2, 14.3.9 ir 14.3.10 papunkčiuose nurodytus dokumentus ir iki Pakeitimo įstatymo įsigaliojimo dienos išduotą galiojantį neįgaliojo pažymėjimą.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo 14 straipsnio 4 dalimi, 19 straipsniu, 20 straipsnio 1 dalies 1 ir 3 punktais bei 22 straipsniu, Komisija

n u s p r e n d ž i a:

Pareiškėjo E. T. skundą tenkinti iš dalies.

Panaikinti Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Panevėžio teritorinio skyriaus 2024-08-19 sprendimą Nr. STS-11977 „Dėl darbingumo lygio prilyginimo dalyvumo lygiui“ ir Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Sprendimų kontrolės skyriaus 2024-10-11 sprendimą Nr. S-1745 „Dėl specialiųjų poreikių lygio prilyginimo dalyvumo lygiui“.

Įpareigoti atsakovę Asmens su negalia teisių apsaugos agentūrą prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos teisės aktų nustatyta tvarka ir terminais iš naujo išnagrinėti pareiškėjo E. T. 2024-08-19 prašymą prilyginti negalia.

Likusioje dalyje skundą atmesti kaip nepagrįstą.

Sprendimą per vieną mėnesį nuo jo priėmimo dienos bylos šalys turi teisę skųsti Regionų administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Posėdžio pirmininkė

Vesta Šliogerytė

Komisijos narė

Asta Povilonienė

Karine Zavgorodnaja